

<https://doi.org/10.31516/2410-5333.069.08>¹

УДК 025.7/.9:09-028.27:027.5(477):004

О. А. Бондар

аспірант кафедри інформаційної діяльності та зв'язків з громадськістю,
Київський національний університет культури і мистецтв, м. Київ, Україна

olegbondar@knukim.edu.ua

<https://orcid.org/0009-0005-2612-2166>

ЦИФРОВІ КОЛЕКЦІЇ КНИЖКОВИХ ПАМ'ЯТОК НАЦІОНАЛЬНИХ БІБЛІОТЕК УКРАЇНИ: СТАН ТА ОСОБЛИВОСТІ ПРЕДСТАВЛЕННЯ

У публікації проаналізовано цифрові ресурси повнотекстових копій книжкових пам'яток, представлені на сайтах восьми національних бібліотек України. Попередньо комплексний аналіз цього виду ресурсу не здійснювався. Діджиталізація різних видів документів і артефактів, у тому числі книжкових пам'яток, актуалізується і під впливом розвитку світового цифрового середовища як ефективний інструмент наукової комунікації, популяризації культурної спадщини та забезпечення відкритого доступу до неї для фахівців і широкого загалу зацікавлених. Фактором інтенсивного впровадження створення цифрових копій артефактів національного надбання, в тому числі й книжкових пам'яток в Україні, стали військові дії російської агресії щодо України, що тривають більше 10 років. Війна загрожує знищенню культурної спадщини, яка перебуває в умовах можливих фізичної втрати або ушкодження її об'єктів, і створення цифрових копій стає засобом їх додаткового убезпечення і збереження для нащадків.

Ключові слова: *діджиталізація, національні бібліотеки України, книжкові пам'ятки, збереження книжкової спадщини, цифрові колекції, електронні ресурси.*

O. Bondar

postgraduate student, Department of Information Activities and Public Relations,
Kyiv National University of Culture and Arts, Kyiv, Ukraine

DIGITAL COLLECTIONS OF BOOK MONUMENTS OF NATIONAL LIBRARIES OF UKRAINE: STATE AND FEATURES OF PRESENTATION

The relevance of the study. The digitalization of documentary heritage, particularly book monuments, is gaining relevance due to the development of the global digital environment as an effective tool for scholarly communication, popularization of cultural heritage, and ensuring open access to it. The intensive implementation of digital copies of national heritage artifacts, including book monuments, in Ukraine has been driven by the ongoing Russian military aggression against Ukraine for over 10 years. Military actions are a threat to the cultural heritage, which is at risk of physical loss or damage, and the creation of digital copies is becoming a means of additional security and preservation for future generations.

The purpose of the article is to study digital resources of full-text copies of book monuments, presented on the websites of National Libraries of Ukraine.

The methodology. Empirical and analytical methods were applied to identify and study resources of full-text copies of valuable literary monuments on the websites of 8 Ukrainian libraries with national status.

1 This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License.

The scientific novelty. In this article we studied digital resources of full text copies of book memoranda, presented on the websites of National Libraries of Ukraine. A comprehensive analysis of this type of resource has not been previously conducted. The digitalization of various types of documents and artifacts, including book monuments, is also being updated under the influence of the development of the global digital environment as an effective tool for scientific communication, popularization of cultural heritage and ensuring open access to it for specialists and the general public.

The results. The research showed that the National Libraries of Ukraine implement the process of digitizing book monuments and present them on websites for public use. Depending on the characteristics of their funds, these are mainly rare editions of Ukrainian literature of the XIX–XX centuries, less often old prints and manuscripts, since they are not in all library collections. The digitalization process is carried out under foreign and Ukrainian grant projects, and by the book collections' own resources. The digitization process has noticeably intensified in recent years, including during the full-scale invasion. For the most part, the digital resources of the analyzed national book collections have not yet been characterized either special scientific research or on the resources of the websites.

Keywords: *digitalization, National Libraries of Ukraine, book monuments, preservation of book heritage, digital collections, electronic resources.*

Актуальність теми дослідження. Давні книжкові пам'ятки становлять важливу складову національної культурної спадщини та є носіями історичної пам'яті суспільства. В умовах цифрової трансформації бібліотеки, музеї, архіви й освітні інституції набувають особливої ролі в збереженні, охороні та популяризації рідкісних й історично цінних видань. Сучасні цифрові технології відкривають нові можливості для збереження унікальних книжкових пам'яток, мінімізують ризики фізичного пошкодження оригіналів шляхом збереження цифрових аналогів та водночас забезпечують доступ до них для широкого кола користувачів.

В Україні бібліотеки, музеї, архіви й освітні установи активно впроваджують проекти з цифровізації фондів, спрямовані на охорону книжкової спадщини та її інтеграцію у світовий інформаційний простір як ефективний інструмент наукової комунікації, популяризації культурної спадщини та забезпечення відкритого доступу до неї для фахівців і широкого загалу зацікавлених. Актуальність таких ініціатив зумовлена вразливістю книжкових пам'яток, які зазнають негативного впливу природного старіння, несприятливих кліматичних умов, порушень режимів зберігання, а також безпосередніх загроз знищення внаслідок воєнних дій.

Особливо гостро проблема збереження книжкових фондів постала для регіонів, що опинилися під окупацією чи перебували або перебувають у зоні активних бойових дій. У таких випадках існує високий ризик повної або часткової втрати бібліотечних, архівних і музейних колекцій. У цьому контексті актуалізується можливість цифрового представлення книжкових пам'яток як засіб їх збереження для майбутніх поколінь у зв'язку з втратою чи ушкодженням

оригіналу, і як спосіб привернення уваги до культурної, історичної, наукової спадщини українців, що перебуває під загрозою втрат, у світовому контексті.

Постановка проблеми. Значну роботу зі створення цифрового контенту в Україні, в тому числі оцифрування книжкових пам'яток — стародруківаних, рукописних, а також рідкісних видань XIX–XX ст., — традиційно реалізують національні бібліотеки. Як окрема тема оцифрування книжкових пам'яток у національних бібліотеках не досліджувалося. Здебільшого створення цифрових копій аналізується в контексті діджиталізації культурної спадщини України, яка потребує збереження, особливо під час військових дій в умовах загрози їх фізичної втрати або ушкодження.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У розвідках сучасних дослідників розвитку електронних технологій рукописної і культурної спадщини комплексно розглядаються процеси створення баз даних і електронних каталогів (Дубровіна & Ковальчук, 2016), вивчається проблематика оцифрування книжкових пам'яток у контексті діджиталізації культурної спадщини (Горбул, 2023) й діяльності бібліотек як інституцій національної пам'яті (Новальська & Бойчук, 2024), актуальним є вивчення нормативно-правових основ створення і презентації цифрових копій (Ковтанюк, 2023; Колеко, 2023). Проте публікацій, присвячених комплексному аналізу цифрових колекцій повнотекстових копій книжкових пам'яток, представлених на сайтах національних бібліотек України, немає.

Мета статті — проаналізувати цифрові ресурси повнотекстових копій книжкових пам'яток, представлені на сайтах восьми національних бібліотек України. **Наукова новизна** полягає в систематизації та аналітичній оцінці цифрових колекцій книжкових пам'яток національних бібліотек України, виявленні моделей їх представлення, рівня інформаційної повноти та доступності, а також проблем й перспектив їх розвитку. Дослідження базується на критеріальному підході, що передбачає оцінювання цифрових ресурсів за станом доступності, структурованості, інформаційної повноти та зручності користування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Упродовж тривалого часу провідну роль у представленні електронних ресурсів книжкових пам'яток в інтернеті відіграє найбільша книгозбірня України — Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського (далі НБУВ). Загальний фонд бібліотеки сягає майже 16 млн примірників. Серед її цінних збірок — колекції рукописів, стародруків, рідкісних видань XIX–XX ст., гравюр, плакатів тощо. Закономірно є вона найбільшим організатором представлення електронних ресурсів книжкових пам'яток з власних фондів.

На сайті бібліотеки для користувачів сформовано кілька цифрових ресурсів, зокрема «Цифрову бібліотеку історико-культурної спадщини» для представлення повнотекстових копій документів культурного надбання, акумульованого у фондах НБУВ (*всі проаналізовані цифрові колекції з їх електронними адресами подано в Списку посилань — О. Б.*). Основними напрямками розвитку ресурсів «Цифрової бібліотеки» названо збереження та організацію доступу

до книжкових пам'яток, що є національним надбанням України. Сервіс надає користувачам можливість пошуку книжкових пам'яток за колекціями, групами документів й тематичними рубриками. Серед груп — «Книги», «Стародруки», «Газети», «Журнали», «Рукописи», «Карти», «Ноти», «Зображення», «Фото». Окремо представлені нові надходження до ресурсу. Серед тематичних рубрик, наприклад, є джерелознавство, довідники, енциклопедії, друк, книгознавство, історія, краєзнавство, культура, мистецтвознавство, музика, наука, путівники, словники, художня література та ін. Також на сайті можна переглянути склад окремих колекцій, серед них виокремлено групи, як-от «інкунабули», «палеотипи», «рукописні книги», «рідкісна україніка», «юдаїка» та багато інших. Загальну статистику представлення копій не подано, однак їхню кількість можна вирахувати. Серед стародруків розміщено 554 книжкові пам'ятки XV–XVIII ст., доступних для перегляду. Ресурс дає можливість їх пошуку або перегляду списку за автором, назвою або датуванням.

У рамках цього ресурсу сформовано електронну бібліотеку «Україніка», однією із важливих складових якої є колекція «Україномовна книга (1798–1923)». «Електронна бібліотека “Україніка” — довідково-інформаційний і документальний ресурс, який акумулює архівні, рукописні та друковані джерела, створені на території України або за її межами, але присвячені Україні, її історії, економіці та культурі. Метою створення ресурсу є облік, збереження, систематизація документальної спадщини українського народу, а також забезпечення доступу до неї в цифровому середовищі. У складі ресурсу представлена колекція «Рідкісна україніка» Її частиною є підколекція «Україномовна книга», у якій зібрано 761 повнотекстову копію україномовних видань кінця XVIII — початку XX ст., починаючи зі знаменитої «Енеїди» І. П. Котляревського 1798 р. Тут же вміщено повнотекстові цифрові копії видань творів Г. Ф. Квітки-Основ'яненка, М. А. Максимовича, О. М. Бодяньського, І. П. Котляревського, М. І. Костомарова, Т. Г. Шевченка (Добровольська, 2020).

Одне з провідних місць серед українських книгозбірень займає Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого (далі НБУЯМ). Фонд бібліотеки складає більше 4,7 млн одиниць зберігання. Книгозбірнею активно розробляється онлайн-проект зі створення електронної бібліотеки «Культура України», ресурси якої представляють у тому числі й книжкові пам'ятки (Бакан, 2013).

Електронна бібліотека «Культура України» створена в листопаді 2010 р. До її складу увійшли ресурси, які фізично зберігаються у фондах бібліотек, музеїв та інших закладів культури та ті, що надані авторами за договором на право використання об'єкта авторських прав. Фонд електронної бібліотеки складається з чотирьох основних колекцій: «Культурологія», «Мистецтво», «Етнографія», «Заклади культури», які водночас містять підколекції.

На сайті задекларовано такі цілі створення електронної бібліотеки «Культура України»: інтеграція культури народів України у європейський і світовий інформаційний простір, зміцнення культурних зв'язків і формування позитивного іміджу України у світі; забезпечення рівної можливості безкоштовного доступу користувачів до надбань української культури і мистецтва

за допомогою інтернету; надання користувачам якісно нових можливостей роботи з інтегрованим інформаційним ресурсом бібліотек, музеїв та інших закладів культури в єдиній точці доступу; створення електронних копій друкованих документів для збереження культурної спадщини, що зберігається у фондах бібліотек та інших закладів культури, й запобігання фізичного зносу документів; підвищення ефективності використання документів, розкриття фондів бібліотек, музеїв, архівів та інших закладів культури з питань культури і мистецтв; створення можливості працювати одночасно з одним і тим же виданням багатьом користувачам. Планується, що ЕБ стане складовою Національної електронної бібліотеки. При формуванні ресурсу задекларовано, що до участі в проєкті залучаються бібліотеки, музеї, інші заклади культури та автори, які можуть надавати інформаційні ресурси відповідно до профілю комплектування з дотриманням законодавства України щодо авторського права та суміжних прав. Основними принципами участі в проєкті проголошено добровільність співпраці та відкритість. Учасником проєкту може бути будь-який заклад культури, громадська організація, інші установи, які підтримують його концепцію.

Крім того, на сайті НБУЯМ з'явився новий консолідований електронний ресурс «Книжкові пам'ятки України»: електронна база даних. В його анотації вказано, що «на сайті “Книжкові пам'ятки України” представлені відомості про рідкісні і цінні видання, передані до Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого експертними групами, створеними для організації роботи з відбору книжкових пам'яток відповідно до статті III “Порядку відбору рукописних книг, рідкісних і цінних видань до Державного реєстру національного культурного надбання”, затвердженого Наказом Міністерства культури України № 437 від 14.06.2016 р.».

Зазначається, що ресурс призначений для членів експертних груп у бібліотеках, музеях, архівах, навчальних закладах, наукових установах, інших підприємствах, установах, організаціях державної та комунальної форм власності, у яких зберігаються книжкові пам'ятки, й для членів експертної комісії з відбору рукописних книг, рідкісних і цінних видань з бібліотечних фондів відповідно до Наказу Міністерства культури України № 919 від 30.10.2014 р. «Про затвердження Положення про Експертну комісію з відбору рукописних книг, рідкісних і цінних видань з бібліотечних фондів до Державного реєстру національного культурного надбання». Статистичних показників електронна бібліотека «Книжкові пам'ятки України» не містить, але в її складі представлено видання XIX–XX ст. Для пошуку в ресурсі доступні такі рубрики: «книги», «періодика», «колекції», «останні надходження». Колекція книг наразі містить 1018 записів, які можна шукати за алфавітом.

Ці книжкові пам'ятки зберігаються в різних українських книгозбірнях. Відкривши бібліографічний опис документа, за посиланням можна перейти до його електронної копії, розміщеної на сайті бібліотеки-фондоутримувача.

Однією з найбільших в Україні є Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника (далі ЛННБУ), її фонд сягає більше 7 млн одиниць

зберігання. Станом на 2022 р., згідно з фаховими публікаціями, бібліотека налічує понад 8 млн сканованих копій унікальних документів (Мельник-Хоха & Мудроха, 2023). Однак ці документи, значну частину яких становлять книжкові пам'ятки, доступні лише для зареєстрованих читачів.

Серед цифрових ресурсів повнотекстових копій книжкових пам'яток варто відзначити новий проєкт бібліотеки ЛННБУ — Цифровий репозитарій «Спільна спадщина», створений двома історично поєднаними установами — Національним інститутом імені Оссолінських у Вроцлаві разом з ЛННБУ. На сайті установи вказано, що роботу з формування електронного репозитарію польсько-української культурної спадщини, що надає відкритий доступ до цифрових копій історичних і культурних матеріалів, розпочато у 2023 р. Інтерфейс репозитарію представлений трьома мовами: польською, українською та англійською. Хронологічні межі репозитарію охоплюють видання до 1945 р., представлені оригінали перебувають у суспільному надбанні “Public Domain”. Проєкт спрямований на цифрову реконструкцію колекцій, розпорощених внаслідок подій Другої світової війни.

На сайті ЛННБУ представлений й інші ресурси, у складі яких розміщено повнотекстові книжкові пам'ятки XIX–XX ст. Наприклад, ресурс «Книжкова спадщина Наукового товариства імені Шевченка (1874–1913)». Колекція створена за підтримки Українського культурного фонду (далі УКФ), однак користування нею можливе лише за умов авторизації в якості читача на сайті бібліотеки. Ще один унікальний ресурс, який формується ЛННБУ, — культурно-мистецький проєкт «Imago Ucrainae на картах XV–XX ст.»

Проєкт реалізується 2025 р. також на кошти гранту УКФ. Наразі в рамках проєкту створено Реєстр картографічних видань з 60 мап 1493–1992 рр. із картографічної колекції ЛННБУ, які документально підтверджують п'ятсотлітній процес формування території України та її картографічний образ у міжнародно визнаних кордонах. Проєкт сформований у рамках конкурсної програми УКФ «Культура під час війни» і спрямований на реалізацію протидії картографічній дезінформації, антиукраїнській пропаганді та культурному експансіонізму Росії, на захист територіальної цілісності й суверенітету України.

Проєкти з оцифрування культурної спадщини реалізуються й у Одеській національній науковій бібліотеці (ОННБ), що є найстарішою публічною книгозбірнею України. Вона володіє понад п'ятимільйонним документним фондом, що є невід'ємною складовою культурного надбання України. Особливу культурну цінність в його складі становлять книжкові пам'ятки, яких нараховується більше 200 000 одиниць. Серед них рукописні книги, стародруки (інкунабули, палеотипи, видання кириличним, латинським, гражданським шрифтом), українські видання XIX — початку XX ст, окремі колекції, зокрема, бібліофільських та мініатюрних видань.

Активне оцифрування книжкових пам'яток та створення відповідних цифрових колекцій визначене одним із найактуальніших статутних завдань бібліотеки. Проєкт «Скарби України: цифрова колекція книжкових пам'яток»

реалізований також за сприяння Українського культурного фонду. Було оцифровано книжкові видання, які підлягають занесенню до Реєстру національного культурного надбання, — видання з історії, етнології, філософії. Серед них є і книги українською мовою до 1922 р., випущені у світ на будь-якій території, та книги іншими мовами, надруковані на території сучасної України впродовж 1801–1860 рр.

В анотації ресурсу «Скарби України» вказано, що ця цифрова бібліотека книжкових пам'яток з фонду ОННУ надає можливість ознайомитися з повним текстом видання, дізнатися про його особливості, здійснити інформаційний пошук у масиві документів тощо. З урахуванням критерію сталості проекту задекларовано постійне поповнення цифрової бібліотеки новими копіями, що відповідають критеріям, визначеним «Порядком відбору рукописних книг, рідкісних і цінних видань до Державного реєстру національного культурного надбання».

Організатори ресурсу вказують, що «цей проект стане потужним імпульсом для подальшого вивчення книжкових пам'яток, які зберігаються у фондах бібліотек України, сприятиме активізації науково-дослідної і культурно-просвітницької роботи науковців, фахівців бібліотек, ефективно слугуватиме гідній репрезентації культурної спадщини України у світовому інформаційному просторі» (Яцун, 2019).

Ресурс «Скарби України» підрозділяється на рубрики «Книги», «Газети», «Журнали». До уваги користувачів є рубрика «Нові завантаження». У рубриці «Книги» оцифровані пам'ятки підрозділяються на окремі електронні колекції — «книги, надруковані латинським шрифтом будь-якою мовою протягом 1551–1800 рр.»; «книги, надруковані кириличним шрифтом протягом 1551–1800 рр.»; «книги, надруковані гражданським шрифтом до 1800 р.»; «книжкова колекція М. Ф. Комарова (1844–1913)»; «книги, надруковані українською мовою протягом 1801–1922 рр.»; «книги, надруковані українською мовою протягом 1923–1945 рр.»; «книги надруковані будь-якою мовою протягом 1801–1860 рр. на території сучасної України».

Серед представлених повними текстами пам'яток є, наприклад, одне з перших українських видань — знаменита Біблія, надрукована в Острозі 1581 р. Оцифровані копії містять бібліографічні описи й інформаційні анотації. Представлена на сайті й праця французького військового й картографа Г.Л. де Боплана «Опис України» — цінне історичне джерело з історії України XVIII ст. Книга містить унікальні географічні й економічні відомості про Україну, становище й побут селян та козаків, морські походи запорожців, детальний опис дніпровських порогів.

Інформацію про цифрові ресурси ОННУ й реалізацію проекту «Скарби України: цифрова колекція книжкових пам'яток» було розміщено на сторінці Відділу електронних ресурсів ОННУ у фейсбук.

Оцифрування книжкових пам'яток упроваджують й великі національні галузеві бібліотеки. Активну роботу з діджиталізації й представлення цифрових колекцій повнотекстових пам'яток веде Національна історична бібліотека

України (далі НІБУ). Ця книгозбірня є загальноукраїнським депозитарієм історичної літератури та методичним центром у галузі історико-краєзнавчої бібліотечної діяльності та наукової бібліографії з історії України. Фонд книгозбірні складається з понад 800 тис. одиниць зберігання. На її сайті розміщена електронна бібліотека «Історична спадщина України», сформована за принципом комплектування профільних тематичних колекцій, яка вміщує електронні документи — рідкісні та унікальні видання з фонду книгозбірні, які розміщені у відкритому доступі. Зазначено підходи на створення повнотекстових електронних копій. Наприклад, вказано, що «НІБУ принципово зберігає всі особливості друкованого примірника видання — оригінальний колір сторінок, всі власницькі, читацькі написи, примітки, штампи, печатки та екслібриси, зачитані сторінки». Зазначено, всі цифрові копії документів представлені у pdf-форматі. Пошук ресурсів можливий за окремо сформованими колекціями, серед яких, наприклад, є «Історія України», «Історична географія», «Історія Києва і його околиць», «Генеалогія», «Довідкові видання» тощо. Популяризації різноманітних книжкових пам'яток з фонду книгозбірні й активному залученню до ознайомлення з ними сприяє рубрика на сайті НІБУ «Новини оцифрування», де регулярно розміщуються титульні сторінки нових оцифрованих видань.

Окремо виділено колекцію «Видання кириличного друку», до складу якої увійшли копії 48 книжкових пам'яток

До процесу діджиталізації стародруків долучилася й Національна наукова медична бібліотека України. Відповідно до інформації на сайті установи, процес оцифрування видань і представлення електронних копій у відкритому доступі розпочався у 2022 р. Першою опублікованою копією стало видання праці Р. Декарта «Трактат про людину» 1677 р. — унікальної праці в історії науки і медицини, в якій описано систему фізіології людини. Загалом на сайті розміщено 41 латиншрифтий стародрук медичної тематики XVI–XVIII ст. Стародруки доступні для читання онлайн і для завантаження.

«Електронна цифрова бібліотека» сформована на сайті спеціалізованої Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки Національної академії аграрних наук України (ННСГБ НААН). У структурі електронної бібліотеки розміщено дві колекції — «Колекція рідкісних видань» і «Золотий буряк». У першій з колекцій представлено 10 видань XIX–XX ст., зокрема, праці відомого мецената, громадського діяча й агронома Є. Х. Чикаленка 1910-х рр. До складу колекції «Золотий буряк» увійшли 86 видань XIX–XX ст. з питань цукрового виробництва.

Сформовано спеціалізовану Електронну бібліотеку на сайті Національної бібліотеки України для дітей. До її складу включено повнотекстові копії дитячих видань XIX — першої половини XX ст., які збереглися в рідкісних примірниках. Зазначено, що метою формування електронної бібліотеки в межах чинного законодавства з авторського права є ознайомлення широкого загалу із кращими зразками дитячих видань збірки. Доступні сервіси пошуку і перегляду оцифрованих книг, переважно це класичні твори української дитячої літератури.

Висновки. Викладений матеріал свідчить, що національні бібліотеки втілюють процес оцифрування книжкових пам'яток й представляють їх на сайтах для загального користування. Залежно від особливостей їхніх фондів переважно це рідкісні видання україніки XIX–XX ст., рідше стародруки та рукописи, оскільки вони є не у всіх бібліотечних збірках. Процес діджиталізації здійснюється і за грантовими зарубіжними й українськими проектами, так і власними силами книгозбірень. Процес оцифрування помітно активізувався в останні роки, в тому числі під час повномасштабного вторгнення. Здебільшого цифрові ресурси проаналізованих національних книгозбірень поки що не охарактеризовані ні в спеціальних наукових розвідках, ні на ресурсах сайтів.

Перспективи подальших досліджень. Потребує вивчення і ширший контекст представлення цифрових ресурсів з книжковими пам'ятками на сайтах не лише національних, а й держаних, вузівських, регіональних книгозбірень, музеїв, архівів тощо. Актуальним було б порівняння процесу діджиталізації книжкових пам'яток в Україні з тенденціями в інших країнах Європи й світу. Розширити викладений матеріал можна за рахунок вивчення пов'язаності цифрового контенту з базами даних, електронними каталогами, дослідженнями, електронними виставками, аудіовізуальними ресурсами, які створюють національні бібліотеки України.

Список посилань

- n.a. (2022, Серпень 24). Навіщо бібліотека оцифрує старі книги? *Національна наукова медична бібліотека України*. <https://library.gov.ua/navishecho-biblioteka-otsyfrovuie-stari-knyhy/>
- n.a. (n.d.). Реалізація культурно-мистецького проекту «Imago Ucrainae на картах XV–XX ст.» за підтримки Українського культурного фонду. *Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника*. Retrieved January 20, 2026, from <https://www.lsl.lviv.ua/index.php/uk/2025/09/17/h3-realizatsiya-kulturno-mystetskogo-proyektu-imago-ucrainae-na-kartah-xv-xx-st-za-pidtrymky-ukrayinskogo-kulturnogo-fondu-h3/>
- Бакан, С. (2013). Електронна бібліотека «Культура України»: здобутки та нові напрями діяльності. *Бібліотека і книга у контексті часу*, 6–12.
- Головна сторінка. (n.d.). *Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого*. Retrieved January 20, 2026, from <https://elib.nlu.org.ua>
- Головна. Нові надходження. (n.d.). *Електронна бібліотека «Історична спадщина України»*. Retrieved January 20, 2026, from <https://omeka.nibu.kyiv.ua/s/nibu/page/index>
- Горбул, Т. О. (2023). Діджиталізація культурної спадщини в Україні: аналіз особливостей в контексті розвитку цифрової культури. *Культурологічний альманах*, (4), 212–218. <https://doi.org/10.31392/cult.alm.2023.4.29>
- Добровольська, В. В. (2020). Електронна бібліотека «Україніка» — унікальний інтегрований ресурс цифрової документальної спадщини. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*, (1), 79–87. <https://doi.org/10.32461/2409-9805.1.2020.205424>

- Дубровіна, Л., & Ковальчук, Г. (2016). Розвиток електронних інформаційних ресурсів рукописної та книжкової спадщини в Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського. *Бібліотечний вісник*, (1), 3–11.
- Електронна бібліотека. (n.d.). *Національна бібліотека України для дітей*. Retrieved January 20, 2026, from <https://chl.kiev.ua/Default.aspx?id=6402>
- Ковтанюк, Ю. С. (2023). Нормативно-правове регулювання оцифрування фондів закладів культури як вимога для розбудови державних інтеграційних електронних ресурсів національного історичного та культурного надбання. *Рукописна та книжкова спадщина України*, (31), 379–406. <https://doi.org/10.15407/rksu.31.379>
- Колеко, М. (2023). Нормативно-правові основи оцифрування книжкових пам'яток України. *Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук*, (12), 39–54. <https://doi.org/10.31866/2616-7654.12.2023.293570>
- Колекції. Колекція рідкісні видання. (n.d.). *Електронна цифрова бібліотека*. Retrieved January 20, 2026, from <https://goldbeet.dnsgb.com.ua/s/goldbeet/page/collections>
- Мельник-Хоха, Г., & Мудроха, В. (2023). Електронна інфраструктура Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника. *Бібліотечний вісник*, (2), 7–17. <https://doi.org/10.15407/bv2023.02.007>
- Новальська, Т., & Бойчук, Н. (2024). Публічні бібліотеки як інституції історичної пам'яті українського народу. *Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук*, (13), 222–232. <https://doi.org/10.31866/2616-7654.13.2024.307253>
- Нові надходження (а). (n.d.). *Електронна бібліотека «Україніка»*. Retrieved January 20, 2026, from <https://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?C21COM=F&I21DBN=NAV&P21DBN=UKRLIB>
- Нові надходження (б). (n.d.). *Книжкові пам'ятки України: електронна база даних*. Retrieved January 20, 2026, from <https://kp.nlu.org.ua/>
- Скарби України: цифрова колекція книжкових пам'яток. (n.d.). *Одеська національна наукова бібліотека*. Retrieved January 20, 2026, from <http://odnb.odessa.ua/rarities/>
- Цифрова бібліотека історико-культурної спадщини. (n.d.). *Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського*. Retrieved January 20, 2026, from https://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_ir/cgiirbis_64.exe?C21COM=F&I21DBN=NAV&P21DBN=ELIB
- Цифровий репозитарій «Спільна спадщина». (2025). *Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника*. Retrieved January 20, 2026, from http://aleph.lsl.lviv.ua:8991/F/?func=direct&doc_number=000786600&local_base=ESCIENCE
- Яцун, Н. О. (Упоряд.). (2019). *Скарби України: цифрова колекція книжкових пам'яток у фонді Одеської національної наукової бібліотеки* (Н. Г. Майданюк, Ред.; Н. М. Діба, Пер.). Мистецтво.

References

- n.a. (August 24, 2022). Why does the library digitize old books? *National Scientific Medical Library of Ukraine*. <https://library.gov.ua/navishcho-biblioteka-otsyfrovuie-stari-knyhy/>. [In Ukrainian].

- n.a. (n.d.). Implementation of the cultural and artistic project “Imago Ucrainae on the Maps of the XV–XX Centuries” with the support of the Ukrainian Cultural Foundation. *V. Stefanyk Lviv National Scientific Library of Ukraine*. Retrieved January 20, 2026, from <https://www.lsl.lviv.ua/index.php/uk/2025/09/17/h3-realizatsiya-kulturno-mystetskogo-proyektu-imago-ucrainae-na-kartah-xv-xx-st-za-pidtrymky-ukrayinskogo-kulturnogo-fondu-h3/>. [In Ukrainian].
- Bakan, S. (2013). The “Culture of Ukraine” Electronic Library: Achievements and New Directions. *Biblioteka i knyha u konteksti chasu*, 6–12. [In Ukrainian].
- Home Page. (n.d.). *Yaroslav the Wise National Library of Ukraine*. Retrieved January 20, 2026, from <https://elib.nlu.org.ua>. [In Ukrainian].
- Home. New Acquisitions. (n.d.). “*Historical Heritage of Ukraine*” *Electronic Library*. Retrieved January 20, 2026, from <https://omeka.nibu.kyiv.ua/s/nibu/page/index>. [In Ukrainian].
- Horbul, T. O. (2023). Digitalization of Cultural Heritage in Ukraine: Analysis of Characteristics in the Context of Digital Culture Development. *Kulturolohichniy almanakh*, (4), 212–218. <https://doi.org/10.31392/cult.alm.2023.4.29>. [In Ukrainian].
- Dobrovolska, V. V. (2020). The “Ukrainica” Electronic Library — A Unique Integrated Resource of Digital Documentary Heritage. *Bibliotekoznavstvo. Dokumentoznavstvo. Informolohiia*, (1), 79–87. <https://doi.org/10.32461/2409-9805.1.2020.205424>. [In Ukrainian].
- Dubrovina, L., & Kovalchuk, G. (2016). Development of electronic information resources on the manuscript and book heritage at the V. I. Vernadsky National Library of Ukraine. *Biblioteknyi visnyk*, (1), 3–11. [In Ukrainian].
- Electronic Library. (n.d.). *National Library of Ukraine for Children*. Retrieved January 20, 2026, from <https://chl.kiev.ua/Default.aspx?id=6402>. [In Ukrainian].
- Kovtaniuk, Yu. S. (2023). Regulatory and legal framework for the digitalization of cultural institutions’ collections as a requirement for the development of state-integrated electronic resources of the national historical and cultural heritage. *Rukopysna ta knyzhkova spadshchyna Ukrainy*, (31), 379–406. <https://doi.org/10.15407/rksu.31.379>. [In Ukrainian].
- Koleko, M. (2023). Legal and regulatory foundations for the digitalization of Ukraine’s book heritage. *Ukrainskyi zhurnal z bibliotekoznavstva ta informatsiinykh nauk*, (12), 39–54. <https://doi.org/10.31866/2616-7654.12.2023.293570>. [In Ukrainian].
- Collections. Rare Editions Collection. (n.d.). *Electronic Digital Library*. Retrieved January 20, 2026, from <https://goldbeet.dnsbg.com.ua/s/goldbeet/page/collections>. [In Ukrainian].
- Melnyk-Khokha, H., & Mudrokha, V. (2023). Electronic Infrastructure of the V. Stefanyk Lviv National Scientific Library of Ukraine. *Biblioteknyi visnyk*, (2), 7–17. <https://doi.org/10.15407/bv2023.02.007>. [In Ukrainian].
- Novalska, T., & Boichuk, N. (2024). Public libraries as institutions of historical memory of the Ukrainian people. *Ukrainskyi zhurnal z bibliotekoznavstva ta informatsiinykh nauk*, (13), 222–232. <https://doi.org/10.31866/2616-7654.13.2024.307253>. [In Ukrainian].

-
- New Arrivals (a). (n.d.). *“Ukrainica” Electronic Library*. Retrieved January 20, 2026, from <https://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?C21COM=F&I21DBN=NAV&P21DBN=UKRLIB>. [In Ukrainian].
- New Arrivals (b). (n.d.). *Book Monuments of Ukraine: Electronic Database*. Retrieved January 20, 2026, from <https://kp.nlu.org.ua/>. [In Ukrainian].
- Treasures of Ukraine: A Digital Collection of Rare Books. (n.d.). *Odesa National Scientific Library*. Retrieved January 20, 2026, from <http://odnb.odessa.ua/rarities/>. [In Ukrainian].
- Digital Library of Historical and Cultural Heritage. (n.d.). *V. I. Vernadsky National Library of Ukraine*. Retrieved January 20, 2026, from https://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_ir/cgiirbis_64.exe?C21COM=F&I21DBN=NAV&P21DBN=ELIB. [In Ukrainian].
- “Common Heritage” Digital Repository. (2025). *V. Stefanyk Lviv National Scientific Library of Ukraine*. Retrieved January 20, 2026, from http://aleph.lsl.lviv.ua:8991/F/?func=direct&doc_number=000786600&local_base=ESCIENCE. [In Ukrainian].
- Yatsun, N. O. (Comp.). (2019). *Treasures of Ukraine: A Digital Collection of Rare Books in the Holdings of the Odesa National Scientific Library* (N. H. Maidaniuk, Ed.; N. M. Dyba, Trans.). Mystetstvo. [In Ukrainian].

Отримано: 18.03.2026

Прийнято до друку: 14.04.2026